

туберкулезом, частота которого возрастает на 42,6 %. **Ключевые слова:** табакокурение, туберкулез.

Melnyk V.P., Panasyuk O.V., Petrenko O.O. DISCLAIMER SMOKING AS A MEASURE OF HEALTH RESPIRATORY AMONG YOUTH. In the course was be analysis of results tuberculin Mantoux test in 5500 students in Kyiv and accounting and reporting forms health № 08 and № 33 157 students were sick with active pulmonary tuberculosis from 1996 to 2011. Found negative effects of smoking and its experience in the infection of MBT, the risk of which is increased by 26 %, as well as the incidence of tuberculosis, the frequency of which increased by 42.6 %
Keywords: smoking, tuberculosis.

УДК 379.85

О. Д. Мойсак,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ЄДНІСТЬ ОСВІТИ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ В СТАНОВЛЕННІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ

*В статті розглянута суть понять соціальна екологія та екологія людини; основні проблеми формування екологічної свідомості особистості через освіту і соціалізацію. **Ключові слова:** екологічна свідомість, соціалізація, ноосфера, соціальна екологія.*

Постановка проблеми. Становлення індивідуальної екологічної свідомості на різних етапах придбання знань – складний процес, невіддільний від становлення особистості в цілому, який не вичерпується можливостями якого-небудь окремого напрямку придбання освіти, наприклад, вивченням природничих дисциплін, а пов'язаний з усім різноманіттям навчально-пізнавальної діяльності індивіда. Тим не менш, в тій мірі, в якій освітній процес спирається на навчально-пізнавальну діяльність як на провідну, саме навчання стає основним джерелом формування екологічної свідомості і поведінки студентів. Визнання цього положення все в більшій мірі оснащується досягненнями теорії, розширенням спектру методичних розробок та досвідом практичних працівників. Тим не менш, поряд з питаннями, що вже потрапили у сферу наукового осмислення та методичного опрацювання, виникають і актуалізуються такі, які не були розглянуті адекватно своїй значимості. В їх числі правомірно позначити дослідження зв'язків навчання з соціальною реалізацією освітніх придбань в становленні екологічної свідомості особистості. Проблема, яка виявляється у такому звучанні, достатньо складна та багатогранна,

тому зупинимось лише на деяких об'єктивних підставах її постановки та умовах вирішення.

Аналіз літератури. Екологічні проблеми відомі давно, але екологія людини має відносно нетривалу історію. Як самостійна галузь знань вона сформувалась на початку XX століття і має велике значення тому, що завдяки їй виникли реальні передумови біологічних і соціально-гуманітарних знань. Термін «соціальна екологія» запропонували американські вчені Р. Парк і С. Берджесс у 1921 році, що в первісному розумінні являє собою біологічну концепцію соціальних явищ. Враховуючи те, що людина істота не лише біологічна, а й соціальна стало очевидно, екологія людини вирішує проблеми відмінні від загальної чи традиційної екології і ще тому, що являє собою надбіологічну властивість, яка формується і розвивається в процесі постійного зв'язку індивідуумів на популяційному рівні шляхом суспільних і особистих контактів.

Відповідно до сучасних поглядів екологія людини – це комплексна наука, яка вивчає закономірності взаємодії людини з навколишнім середовищем, питання народонаселення, збереження і розвитку здоров'я, удосконалення фізичних і психічних можливостей людини [1]. Отже, предмет цієї науки не організм і середовище як конкретні форми матерії, а стосунки між ними. Екологія людини розвивається і базується на вченні академіка В.І. Вернадського про біосферу і ноосферу («сфера розума»). Ноосферогенез – перетворення біосфери в якісно своєрідну оболонку Землі – ноосферу, зумовлений діяльністю людини [2].

Метою статті є дослідження зв'язків навчання з соціальною реалізацією освітніх придбань в становленні екологічної свідомості особистості.

Виклад основного матеріалу. Проблема формування особистості, яка відповідає перспективам збереження природного середовища як основи подальшої еволюції людини та розширення його життєдіяльності, нерозривна з ідеями становлення ноосфери та екологічного виховання. Однак ключовою фігурою, що визначає реальні зміни і можливості збереження навколишнього середовища є кожна конкретна людина, яка спирається в своїх вчинках на власну систему цінностей у відносинах з природою та керується в їх реалізації своєю персональною екологічною свідомістю.

В житті кожної людини процес і кожен період становлення екологічної свідомості, а також його початку і завершення в цілому мають свої особливості і межі. Їх неможливо встановити поза контекстом зовнішніх умов, виходячи тільки з оцінки особистісних

якостей, особливостей мислення чи показників активності. Вони неоднакові для всіх людей, по-різному і в різний час проявляються. Перший з них стає загальним, що пов'язаний з придбанням середньої освіти в переважному вираженні на основі навчальної діяльності.

Для нього характерний перебіг освітніх процесів і процесів активної соціалізації, пізнання природи і соціальної взаємодії з нею у реальному житті.

Протягом багатовікової історії становлення суспільних відносин головним джерелом індивідуального досвіду було реальне життя, що надіяло людину соціальними статусами та ролями, що завантажувало його різноманітними функціями та потребами, яке озброювало ресурсами та засобами, що забезпечувало прикладами та способами поведінки і діяльності. До появи у суспільства такого соціального інституту, як система освіти, людство транслювало накопичений досвід через процеси соціалізації, які робили індивіда членом того суспільства і того рівня цивілізації, котрі діставалися конкретній людині в конкретний період його буття у складі людської спільноти. Звичайно, така соціалізація мала конкретно історичний зміст, що відповідав типу особистості конкретної історичної епохи.

Екскурс в минуле дозволяє побачити, що механізми трансляції культури історично мінливі. Однак вони існували реально та забезпечували засвоєння членами соціуму накопиченого досвіду та відтворення досягнутого рівня культурного розвитку суспільства, що одержало згодом визначення як процеси соціалізації.

З урахуванням розкриття суті процесу соціалізації можна впевнено стверджувати, що цілісна екологічна свідомість особистості та його екологічна персональна освіта формуються внеском таких освітніх процесів, як то традиційної освіти, що розуміється як функція спеціально створюваних для цього соціальних інститутів та процесів соціалізації, які здійснюються усіма формами буття та участі у соціальному житті, яка супроводжує освіту – вихованням.

Слідуючи вимогам реалізації в освіті принципу його зв'язку з життям та працею, неважко помітити, що в тих випадках, коли його реалізація виходить за рамки навчального закладу, має місце екологічна соціалізація, що базується на процесах соціалізації, але спирається на екологічно значущі цінності та норми, які реалізуються в поведінці, що формуються освітньою системою.

Таке розуміння цілісності у вирішенні задач формування екологічної свідомості дозволяє та передбачає розширення області педагогічної відповідальності, пошук нових методик та форм роботи в єдності освітніх закладів, сім'ї та суспільства. Не можна, однак, не

відмітити, що екологічна соціалізація в умовах безперервної освіти набуває довічний характер і суспільство отримує можливість настільки ж довічно впливати на формування екологічної свідомості особистості. Змінюється лише формуюча значимість формувальних вкладів освіти та процесів соціалізації в їх цілісній взаємодії.

У процесах перетворення нашого суспільства за останнє десятиліття тема підготовки до життя та праці дещо втратила придбані позиції для педагогіки школи і системи загальної середньої освіти. Однак це не змінює того неминучого факту, з яким стикаються батьки і від якого неможливо піти учням. Суть його в тому, що скільки б не тривало навчання у школі, його змінить професійне навчання. Відповідно до логіки розвитку і самореалізації особистості настає другий етап формування цілісної екологічної свідомості. У ньому будь-який випускник школи повинен оволодіти професією. І, як очевидно, перш ніж особистість повинна подолати два освітні ступені – загальноосвітню та професійну, визначальним видом діяльності в кожній з них, незважаючи на їх досить істотні відмінності, все ж є навчальна діяльність. В силу цього екологічна соціалізація хоча і подібна із загальноосвітнім періодом, але знаходить автономний характер, якщо не замикається на виховний процес.

Завершенням професійного навчання знаменується початок третього, найбільш тривалого та змістовно насиченого етапу становлення особистості, основною діяльністю в якому стає трудова. А це передбачає, що за методами досягнення необхідних результатів трудова діяльність має істотні відмінності від навчальної діяльності, оскільки спрямована не на освоєння знань та умінь у процесі здобуття досвіду творчої діяльності, а на трудове творення, на суспільну віддачу раніше придбаного у процесі навчання. В цьому зв'язку важливо бачити принципові відмінності навчальної діяльності, що припускає суб'єктування культури, засвоєння знань та досвіду, отриманих іншими людьми, від діяльності трудової, в якій особистість виступає не споживачем, а творцем. Загальна середня освіта та терміни професійної освіти, які подовжуються, все помітніше віддаляють для більшості молодих людей період вступу в трудову діяльність. Тим самим з досвіду діяльності, який набувається, вилучаються та відокремлюються формувальні можливості безпосередньої праці. Відповідно, досвід, що базується у своїй основі головним чином на інтеріоризації знань (навіть творчим шляхом), буде з істотними витратами адаптуватися до умов екстеріоризації, якщо на усіх етапах освіти не будуть створені умови, які усувають чи хоча б компенсують такі витрати.

Висновки. Оскільки розвиток цілісної екологічної свідомості – це

процес, який не повинен припинятися із завершенням навчання, а повинен продовжуватися потім в період участі у трудовій діяльності, необхідне створення умов, які відповідають наступності навчального та практичного етапів становлення екологічної свідомості особистості. А це означає, що перспективи безперервності при переході від навчання до праці визначаються тим, наскільки у період придбання освіти, і особливо в умовах вищого навчального закладу, індивід був підготовлений до взаємодії з об'єктивними соціальними факторами, притаманними періоду трудової діяльності. Через становлення саме такої наступності навчання знаходить перспективу реалізації своїх формувальних можливостей в розвитку особистості на його подальшому за навчанням соціально-професійному етапі. В якості одних з провідних факторів наступності етапів освітнього та трудового становлення особистості можуть розглядатися соціальна та професійна орієнтації освітньої діяльності в період навчання.

На цьому етапі освіти використання соціальних процесів формування екологічної свідомості набуває різноманітних та чітко виражених проявів у зв'язку з необхідністю встановлення конкретних зв'язків з майбутньою професійною діяльністю через організацію практики, включення у різні види науково-дослідної діяльності. Пробудивши екологічно орієнтований інтерес до соціально-орієнтованого обліку екологічних факторів ще в період навчання і професійної освіти, можна із упевненістю розраховувати і на його реалізацію у майбутній трудовій діяльності. У цьому випадку сам зміст діяльності у сфері праці стає умовою розвитку екологічно орієнтованої свідомості. І якщо у період домінуючої ролі освітніх процесів становлення особистості вдалося включити соціалізуючі процеси формування екологічної свідомості, то є всі підстави розраховувати на екологічну соціалізацію особистості у період домінуючих процесів трудової самореалізації.

ДЖЕРЕЛА:

1. Казначеев В. П. Очерки по теории и практике экологии человека / В.П. Казначеев. – М. : Наука, 1983.
2. Вернадський В. И. Біосфера / В. И. Вернадський. – М. : Мысль, 1967.

В статтє рассмотрена суцність понятій соціальна екологія і екологія человека; основные проблемы формирования экологического сознания личности через образование и социализацию. Ключевые слова: экологическое сознание, социализация, ноосфера, социальная экология.

The article describes the essence of the concept of social ecology and human ecology, the main problem of formation of ecological consciousness of the individual

НЕБЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Ю МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

*На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблеми стану здоров'я молоді є найактуальнішими, особливо це стосується студентської молоді, яка є основою і майбутнім нашого суспільства. Медики майже у 90 % студентів визначають відхилення у стані здоров'я, серед яких більше половини мають незадовільний фізичний стан. У статті розглянуто деякі причини, які можуть становити небезпеку здоров'ю молоді. Крім того, окреслено конкретні кроки, які, на наш погляд, необхідно зробити для поліпшення ситуації. **Ключові слова:** фізичний розвиток, пиво, пивний алкоголізм, комп'ютер, Інтернет, мобільні телефони, харчові добавки, побічні забруднювачі харчових продуктів, ГМО, пластиків посуд.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблеми стану здоров'я молоді є найактуальнішими, особливо це стосується студентської молоді, яка є основою і майбутнім нашого суспільства. Як відомо, стан здоров'я людини залежить не тільки від біологічних факторів, навколишнього та соціального середовища, а й від того, чи становить власне здоров'я людини для неї цінність. Саме це визначає, якою мірою людина готова піклуватися про нього, дотримуватися здорового способу життя, значною мірою, обізнаності щодо чинників, які визначають стан здоров'я. Проте, як зазначає у своєму дослідженні А. Самошкіна, більшість зі студентів не піклуються належно про своє здоров'я і ця тенденція характерна для всіх ВНЗ, що в подальшому впливає на ставлення до свого здоров'я дорослого населення [8]. Тому не дивно, що середня тривалість життя в Україні складає 69 років, тоді як в країнах Євросоюзу (ЄС) – 74 роки, а в країнах СНД: в Грузії – 76,7, в Молдові – 70,8, в Узбекистані – 71,0. При цьому середня тривалість здорового життя в Україні складає 59,2 роки, а в країнах ЄС – 67 років [10].

Медики майже у 90 % студентів визначають відхилення у стані здоров'я, серед яких більше половини мають незадовільний фізичний стан. У зв'язку з цим особливу тривогу викликає низький рівень залучення молоді України до занять фізичною культурою і спортом. Як